

7.

tanegység

MIT AKARUNK ELÉRNI?

A logikus gondolkodás fejlesztése: Fedezzük fel, hogy a csavaros találós kérdéseken is lehet még csavarni.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Találós kérdések megfejtése
Szöveg olvasása, értelmezése
Differenciálás: egy, több megoldású és megoldás nélküli találós kérdések
Találós kérdések alkotása szóban, írásban

Egyéb ötletek

FELADATOK LEÍRÁSA

7.1 Találós-műhely

7.1a Ha feldobod...

Tegyük fel a gyerekeknek a feltehetőleg ismert találós kérdést:
Ha feldobod, fehér, ha leesik, sárga. Mi az? (tojás)

Miután válaszoltak, folytassuk egy hasonlóval:
Ha feldobod, zöld, ha leesik, piros. Mi az? (dinnye)

És a harmadikra tudtok-e válaszolni:
Ha feldobom, asztal, ha leesik, szék. Mi az?

Miután találgattak egy sort, mondd meg a választ: találós kérdés.
Vagy rejtvény, fejtörő, rébusz (latin kifejezésből).

7.1b Rébuszok

Olvassuk el **Dániel András: Rejtvény** című meséjét Kicsibácsi történetei közül a Reftantáron!

Majd beszéljessünk:

- Milyen találós kérdések szerepelnek a szövegben? Emeljük ki ezeket!
- Ha valaki feltenné őket, meddig gondolkodnátok rajta? Milyen megoldásokat mondanátok? (Képzeljük el a helyzetet!)
- Miért szereti Kicsibácsi a megoldhatatlan rejtvényeket?
- Mit gondoltok, a postáskisasszony miért nem ment bele a játékba?

7.1c Találós-műhely

Nem mindenki szereti az ilyen „lehetetlen” (abszurd) vicceket.

1. Van, aki azt szereti, ha valaminek *egyértelmű megoldása van*.
2. Van, aki azt, ha több megoldás is létezik.
3. És van, aki azt, ha valaminek *nincs megoldása*. (A matematikában az ilyet is bizonyítani kell.)

Alkossunk találós kérdéseket mindhárom típusból! – Előbb szóban, közösen, hogy a gyerekek értsék a különbséget. Az 1. típusal kezdtük az órát, a 3. típusra példák Kicsibácsi találós kérdései. A 2. típusra jó példa ez a találós:
Tele van vele a szoba, mégis bármi befér tőle. Mi az?
(fény, levegő)

JEGYZETEIM

Alkossatok magatoktól is találós kérdéseket! Bármelyik típus szóba jöhet, akár mindhármat kipróbálhatjátok.

Végül olvassunk fel egymásnak a találósok közül, és a többiek próbálják megfejteni! A felolvasó ne árulja el előre, melyik típusba tartozik a találós kérdés! Hadd törjék a fejüket a többiek! (Végül persze árulja el, melyikre, illetve mire gondolt!)

7.2 Cseresznyemag, meggy

min.
45 perc

7.2a Gyümölcsszépségverseny

A gyerekek mondják el, melyik a kedvenc gyümölcsük!

Ha gyümölcsszépségversenyt rendeznének, melyik gyümölcs nyerné a fődíjat?

És ha egy tál cseresznyéből kellene kiválasztani a leszebbet? – Ki is próbálhatjuk:

Vegye ki mindenki a legszebb szemet (vagy legszebb párt, ha szárral vannak)!

10
perc

7.2b Gréta versenye

Olvassuk el **Bertóti Johanna: Cseresznye-ék** című versét a Reftantáron!

Figyeljék meg a gyerekek,

- Gréta hogyan zsúrizett?
- Hogy döntötte el, ki lesz a győztes?

Beszéljük meg a zsúrizés módszerét!

- Mi a véleményetek róla? Érdemes kipróbálni? (Majd otthon.)
- Ki volt büszke? Ki volt kedves? Ki bírta el magát (majdnem)?
- Milyen szójáték figyelmeztette őket? (magatok/magotok)

10
perc

7.2c Meggy

A pedagógus olvassa fel **László Noémi: Búcsú** című versének első szakaszát a Reftantárról! Mi történik itt a meggyal? – Fedezzük fel a gyerekekkel a nyelvjátékot! A költő az összetett szó két tagjával játszik. Szétszedi, újra összerakja, más sorrendben is.

10
perc

Olvassuk tovább a verset, most már a gyerekek is láthatják a szöveget! Milyen szavakkal játszik itt a költő? (porszem, bűbáj)

Keressünk további összetett szavakat, melyekkel hasonlóan lehetne játszani!

7.2d Összetett gyümölcsversek

Írjatok egy rövid verset (elég egy versszak is), aminek témája valamilyen gyümölcs, de összetett szóalakban! Lehet a szóval játszani is.

15
perc

Variáció

Ha van rá mód, készítsünk gyümölcssalátát a gyerekekkel!

MIT AKARUNK ELÉRNI?

A gyümölcstémán keresztül az összetett szavak játékoságának és a jelentésjátékoknak a felfedezése.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Beszélgetés
Gyümölcsszépségverseny
Versek olvasása és értelmezése, nyelvi játékok felismerése
Gyümölcsvers írása (Gyümölcssaláta készítése)

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHEZ A FELADATHOZ?

Gyümölcsök
(Eszközök a gyümölcssaláta készítéséhez, elfogyasztásához)

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Gyerekvágyak képzeletben és a valóságban – lehetőségeink felismerése, jó és rossz fogalmának differenciálása.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Vers beszédhelyzetének értelmezése
Tevékenységlista írása, összesítése
Verslista meghallgatása, összehasonlítása saját listáinkkal
Kifejezések vizsgálata, értelmezése

7.3 Mit szeretnék

Olvassuk fel a gyerekeknek **Fekete Vince: Mit nem szabad?** című rövid versét cím és magyarázat nélkül (elérhető a Reftantáron)! Mintha valaki felháborodottan mondaná:

„Tulajdonképpen semmit sem szabad, amit szeretnék.”

Vajon ki mondhatja ezt? És miért mondhatja? – Találgassunk! (A mondat alapján több megoldás is szóba jöhet, valójában egy kilenc-tíz éves gyerek beszél.)

Miután kiderítettük, hogy gyerekről van szó, folytassuk gyerekszemmel: Ti mit szeretnétek? – Mindenki írjon egy listát arról, hogy mit szeretne csinálni, mihez lenne leginkább kedve!

Hallgassunk meg néhány listát, vagy a listákról a legfontosabbakat! (Így kialakul egy közös lista.)

Végül a pedagógus olvassa fel a Reftantárról **Fekete Vince: Mit szeretnék?** című versét, ami a rövid vers folytatása! (Ebből már egyértelműen kiderül, hogy gyerekről van szó.)

Hasonlítsuk össze a vers listáját a mi közös listánkkal!

- Miben hasonlít?
- Miben különbözik?
- Mik a vers furcsaságai?
- Mik a túlzásai?
- Milyen szavakat, kifejezéseket használ, amit mi másképp mondunk?

Például: „ne enni”, „ne aludni”, „rosszaskodni” – ezeket mi hogyan mondanánk?

- Mit szóltok a záró gondolathoz: „rendetlenkedni / sokat, és az jó legyen, / ne legyen rossz”? – Lehetséges-e ez? Ha igen, hogyan?

Vedd figyelembe!

Fekete Vince erdélyi magyar költő, a *Székelyföld* című folyóirat szerkesztője. Fenti versei a *Piros autó lábnyomai a hóban* című verskötetben jelentek meg (Erdélyi Híradó, Kolozsvár, 2008; Orpheusz, Bp, 2017), ami egy kilenc-tíz éves kislány története szabadvers-formában elbeszélve. A beszédstílus ennek a jegeit hordozza.

